

Tomasz Janiak

Gniezno-Stare Miasto, st. 4, 6, 7, 13c,
53, 73, AZP 50-34/-

Informator Archeologiczny : badania 30, 257

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Głuszyno, st. 1, gm. Potegowo, woj. ślupskie	patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich
GNIEWOSZÓW, st. 1, zamek Szczerba, gm. Międzylesie, woj. walbrzyskie, AZP 99-24/3	<ul style="list-style-type: none"> zamek późnośredniowieczny Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Czesława Francke (Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu). Finansowane przez PSOZ.
Gniezno, st. 22 Jeziro Święte, woj. poznańskie	patrz: wczesne średniowiecze
GNIEZNO-Stare Miasto, st. 4, 6, 7, 13c, 53, 73, AZP 50-34/-	<ul style="list-style-type: none"> miasto lokacyjne i jurydyka metropolitalna (wczesne i późne średniowiecze, okres nowożytny) <p>Ratownicze badania wykopaliskowe w związku z robotami ziemnymi poprzedzającymi modernizację centrum miasta przed obchodami 1000-lecia śmierci św. Wojciecha, przeprowadzone przez mgr. Tomasza Janiaka (Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie). Finansowane przez Urząd Miejski w Gnieźnie. Drugi sezon badań. Nadzorami objęto tereny: dawnego miasta lokacyjnego na Wzgórzu Panińskim (Rynek – st. 7, ul. Farna – st. 53, część ul. Dąbrówki – st. 73, ul. Tumską – st. 6), dawnej jurydyki metropolitalnej (wschodnia część ul. Łaskiego – st. 4) i grobli poznańskiej (zachodnia część ul. Łaskiego – st. 13c). Wykopy badawcze (nr 1 i 2 oraz sondaż 1) założono w północno-zachodnim narożniku Rynku (st. 7).</p> <p>W wykopie 2 (o powierzchni 92 m²) odsłonięto fundamenty dwóch kamienic, wchodzących w obręb pierwotnego bloku zachodniego Rynku (sprzed pożaru w 1819 r.). Kamienica W. Jelnickiego była usytuowana po północnej stronie wlotu dawnej ul. Tumskiej w Rynek. Wyróżniono w niej 3 fazy budowlane. Fazę I (początek XVI w.) reprezentuje kamienny fundament ustawionej szczytowo do Rynku, trapezowatej budowli o wymiarach 10,2 x 13 m, wykonany w wąskim rowie fundamentowym z kamieni połączonych o wymiarach 0,25 x 0,35 m, z wyraźną tendencją do zachowania poziomów wyrównawczych (z użyciem gruzu ceglanocegelnego). Ponieważ północny mur magistralny urywa się nie przewijając z innym fundamentem, należy wnioskować, że zakres inwestycji został w stosunku do planów pierwotnych ograniczony. Budynek był niepodpiwniczony, zapewne jednotraktowy z dużą sienią, z bogato zdobioną późnogotycką elewacją frontową (wskazują na to fragmenty cegieł szklawionych, w tym ościeżnicowych). W fazie II (2 połowa XVI w.) dostawiono od tyłu jednotraktową oficynę, wkopując jednocześnie w budynek frontowy dwutraktową piwnicę, przesklepioną kolebkowo. Dostawione od wnętrza mury kamienno-ceglane i ceglano-ceglane miały szerokość 0,5–1,2 m. Cegły pałcówki o wymiarach 26/26,5 x 11,5/12,5 x 9 cm ułożone były w wątku nieregularnym, częściowo blokowym. Oficyna (grubość murów 1,2 i 1,8 m) miała wymiary 9,7 x 8,6 m. W fazie III (XVIII w.) przeprowadzono generalny remont kamienicy z wybudowaniem nowych sklepień kolebkowych w piwnicy, do czego użyto cegły o wymiarach 29 x 15 x 7,5 cm. W kamienicy K. Kuglera, dostawionej do kamienicy Jelnickiego od północy, wyróżniono 2 fazy. W fazie I (początek XVII w.) budynek był postawiony szczytowo, na planie trapezowatym o wymiarach 6,5 x 13/15 m. W niepodpiwniczonym przyziemiu rysował się układ o dyspozycji trójdzielnej: pomieszczenie wschodnie (frontowe) – szerokość wewnętrzna 3,8–4,3 m, środkowe – 2–2,2 m i zachodnie – 4,7–5,3 m. Fundamenty miały ławę fundamentową na kilka warstw kamieni, nadbudowaną ceglanocegelnym murem w układzie blokowym. Szerokość fundamentów była zróżnicowana: w segmencie przednim wynosiła 1–1,5 m, w segmencie tylnym – 0,5 m. Znacząco to, że tył budynku wykonano w lżejszej konstrukcji (szachulcowej). W fazie II (równoczesnej z fazą III Jelnickiego) wykonano remont połączony z całkowitą wymianą ściany frontowej budynku. W materiale gruzowiskowym pozyskano niezbyt liczny materiał zabytkowy, głównie fragmenty kafli XVIII-wiecznych i ceramiki naczyniowej (m.in. wyklejono dzban półfajansowy – naśladownictwo włoskich majolik) oraz naczynia szklane (butelki, gąsiory). Na ul. Dąbrówki (st. 73) natrafiono na fundamenty bramy toruńskiej, mającej postać wieży bramnej. Ustalono szerokość jej ściany na 9 m. Na ul. Łaskiego (st. 4 i 13c) uchwycono na głębokości 1,4 m pod poziomem terenu fragment drewnianego wodociągu z 1 połowy XVII w., zbudowanego z drażonych, drewnianych pni sosnowych, łączonych żelaznymi spoidłami.</p>